

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΚΑΠΕΤΑΝΟΥ.

Ενώχτωσε κ' ἐβράδιασε 'πάησε και τούτ' ἡ 'μέρα!
Σύρτε, παιδιά μου, γιά ψωμί πέρα 'στό Μοναστήρι,
Και φέρτε και παλιό κρασί, κρασί τριοχρονίσσιο,
Νά πλύω ταις λαβωματιαίς, ποῦ τρών τὰ 'σώτικά μου!
Κι' ὅσο νά πάτε 'στό καλό, παιδιά μ', και νά γυρίστε,
Γιά φέρτε μου τὸν ταμπουρά νά λανοτραγουδήσω
Τὴν πίκρα τῆς λαβωματιαῖς, και τοῦ βολιού τὸ χάλι,
Νά κάμω τῇ γυναίκα μου νά βαρουναστενάξῃ
Κι' ἂ δὲ μ' εὐρῆτε ζωντανό, παιδιά, μὴ μ' ἀρνηθῆτε!
Ἦ γιά τ' ἐσᾶς στερεόμαι μάνα και συγγενάρια,
Μάνα γιά τὴν κεροδοσιᾶ, γυναίκα γιά τὸ ξόδι,
Παππάδες και πνευματικούς γιά τὸ καλὸ τὸ σχώριο!
Μὸν κλείστε μου τὰ μάτια μου, φιλήστεμ' ἕνας ἕνας,
Και κόψτε κλαριά, στρώστε μου, κλαριά προσκεφαλάρι,
Φτιάστε και τὸ κυβοῦρι μου πλατὺ γιά δυὸ 'νομάτους,
Νά στέκ' ὀρθὸς νά πολεμῶ, και δίπλα νά γιομίζω!

ΤΟΥ ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ.

Ἐσεῖς πουλιά τῆς Λιάκουρας κι' ἀηδόνια τοῦ Σαλῶνου,
Και σὺ πετρίτη γλήγωρε ποῦ πᾶς 'σταῖς καταδόθραις,
Χαιρέτα μου τὴν Κλεφτουριά, τὸ Ἰάννη Δουσοινιώτη!
Τούρκους νά μὴν πιστέψουνε, κι' Ἀγάδες Σαλωνίταις,
Γιατὶ 'πιστεύτηκα κ' ἐγὼ 'στό γυιὸ τοῦ Μουσταφάγα,
Και τώρα κείτομαι 'στὴ γῆ, κορμί δίχως κεφάλι,
Δίχως τὰ παλλικάρια μου, και δίχως τ' ἄρματα μου!

Η ΠΙΟΝΥΦΗ

Αποψ' εἶδα ἄσπρον ὕπνο μου, ἄσπρον ὕπνο τοῦ κοιμούμου
 Ἐὰ μὰ τ' ἐκάη ὁ Τούρναβος, Ἐὰ μὰ τ' ἐκάη ἡ Λόρσα,
 Ἦσαν ἀνάδαις μὲ παιδιὰ, γυναῖκαις μὲ τοὺς ἀντραίς,
 Ἦσανε καὶ μιὰ νιόνυφη, τριῶν ἡμερῶν λεχῶνα.

Χίλιοι τὴν πάγον ὀμπροστά, καὶ πεντακόσιοι ἴπισω.

— «Σταθῆτε, παλλικάρια μου, σταθῆτε, λεβεντάδαις,
 Γιά νὰ φασκιώσω τὸ παιδί, νὰ τὸ βυζάξω γάλα».

Ἐὰ παλλικάρια ἑστάθησαν, καὶ οἱ λεβεντάδαις στέκουν.

— «Πέτρα, σ' ἀφίνω τὸ παιδί καλά νὰ τὸ φυλάξης,
 Ὅσο νὰ πάω, κι' ὅσο νάρτω, καὶ ἴπισω νὰ γυρίσω,
 Ὅσο ν' ἀσπρίση ὁ κόρακας νὰ γένη περιστέρι!»

Η ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΝΑ.

Ἀκόμ' αὐτὴν τὴν ἀνοιξὶ Κλέφτης θέλω νὰ πάγω,
 Νὰ ἰδῶ τῆς Γούρας τὰ βουνά, καὶ τὰ παλῆνὰ ἡμέρικα,
 Νὰ πᾶ νὰ ἰδῶ τοὺς φίλους μου, τὸν Καπετάνο Διάκο,
 Πῶχει τὴν Ἀναγνώσταινα τοῦ τὸν κερνάει καὶ πίνει·
 Ἐστὰ γόνατα τὴν κάθισε, Ἐστὰ μάτια τὴν τηράζει,

Κι' αὐτὴν τὸν παρακαλεῖ, Ἐγύρισε καὶ τοῦ λέγει·

— «Τί μὲ τηρᾷς, σταυραδερφέ; τί μὲ τηρᾷς, μπρὲ Διάκο;

Πιάσε καὶ γράψε μιὰ γραφὴ σ' αὐτὸν τὸν Ἀναγνώστη,
 Φωτιὰ νὰ κάψῃ τ' ἄσπρα του, φωτιὰ καὶ τὰ φλωριά του·

Ἐγὼ κοιμοῦμαι μοναχὴ ἕψηλά στα κορροβοῦνια·

Ἐχω τουφεκιά ἄπλωμα, κ' ἔχω σπαθιά γιὰ στρώμα,

Καὶ τ' ἀσημένια χαίμαλιά τ' ἔχω προσκεφαλάδαις·

130.

Ο ΖΑΜΠΑΡΔΟΥΝΙΑΣ.

Ἔσεῖς πουλιὰ τῆς Ρούμελης, κοιταῖφια Ζαμπαρδούνιας,
Τὸ Μάι νὰ μὴ λαλήσετε, ἴσταῖς βεμματιαῖς μὴν πᾶτε,
Τὶ ὁ Ζαμπαρδούνιας ἔβθανε ἴστης Ρούμελης τὰ μέρη,
Κ' ἦρταν τὰ παλλικάρια τοῦ κ' ἐφέρον τ' ἄρματά του,
Φέρνουν καὶ μιὰ πικρὴ γραφὴ, ἴσὸν πρωτοξάδερφό του.
Ἀπόξου λέει τ' ἀπόγραμμα, καὶ μέσα λέει τὸ γράμμα·
«Νὰ μῶχης ἔγνοια τὰ παιδιὰ, τ' ἄξια τὰ παλλικάρια·
Τὶ ἐμένα μ' ἔστειλ' ὁ Πασᾶς ἴστη Σόφια νὰ πεθάνω,
Μὲ τοὺς Μοσκόβους νὰ βαλτῶ, μ' αὐτοὺς νὰ πολεμήσω.
Πέρνω γιὰ νόφη μαύρη γῆ, τὴν πέτρα συννουφάδα,
Κι' αὐτὰ τὰ λιανοχάλικα τὰ κάνω συγγενάδια.»

131.

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΜΝΗΜΑ ΤΟΥ.

Σαββάτο ἴμερα ἴπινουμε, τὴν Κυριακὴ ὄλη ἴμερα,
Καὶ τὴ Δευτέρα τὸ πουρνὸ ἴσώθηκε τὸ κρασί μας.
Ὁ Καπετάνος μ' ἔστειλε νὰ πάω κρασί νὰ φέρω.
Ἔενος ἐγὼ κι' ἀμάθητος δὲν ἴξερα τὸ δρόμο,
Κ' ἐπῆρα στράταις, ἴξωστραταις, χαμένα μονοπάτια·
Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε σὲ μιὰ ἴψηλὴ βραχοῦλα,
Ποῦταν γιομάτη μνήματα, παλλικαριῶνε πλάκαις·
Δὲ μ' ἄρεσε γιὰ νὰ διαβῶ, κι' οὐδὲ γιὰ νὰ περάσω,
Μὴν ἔκατσα κ' ἐμέτρουνα τὰ μνήματα ποσᾶναι·
ἴταν τὰ μνήματα ἔκατὸ, τὰ μάρμαρα διακόσα,
Κ' ἔνα μνημοῦρι μοναχὸ, ξεχωριστὸ ἴπὸ τ' ἄλλα.
Κᾶπως τὸ ἴπαραπάτησα ἀπάνου ἴστὸ κεφάλι,

Κι' αὐτὸ φωνίτσαν ἔβγαλεν ἀπὸ τὸν κάτω κόσμον
 — « Τ' ἔχεις, μνημοῦρι, καὶ βογγᾶς, τ' ἔχεις κι' ἀναστενάξεις ;
 Μήνα τὸ χῶμα σοῦ βαρεῖ, μήνα κ' ἡ μαύρη πλάκα ; »
 — « Μηδὲ τὸ χῶμα μου βαρεῖ, μηδὲ κ' ἡ μαύρη πλάκα,
 Μὸν τῶχω μᾶρα κ' ἐντροπή, τῶχω γιὰ καταφρόνιο,
 Πῶς τὸ κεφάλι μου πατεῖ παλλικαριοῦ ποδᾶρι·
 Τάχα δὲν ἤμουν κ' ἐγὼ νιός, δὲν ἤμουν παλλικᾶρι,
 Δὲν ἐπερπάτησα κ' ἐγὼ νύχτα χωρὶς φεγγάρι ;
 Τάχα δὲν ἐπολέμησα σὲ βράχους καὶ λαγκαδία
 Μὲ δέκα πιθαμαῖς σπαθί, μὲ μιὰν ὀργιὰ τουφέκι ;
 Σαράντα Τούρκους ἔσφαξα σὲ τρία ἡμερονύχτια,
 Κι' ἄλλους σαράντα ἄλθωσα, πολλοὺς ἐπιακα σκλάβους.
 Μὰ τὸ σπαθί ἔσακίστηκεν, ἐγίνη δυὸ κομμάτια,
 Κ' ἓνας κακὸς Σκυλλότουρκος μὲ τ' ἄτι μὲ προφταίνει·
 Τὸ γιαταγάνι τ' ὄβγαλε, κι' ἀπάνου μου τὸ σέρνει,
 Τὸ σέρνει, κ' ἐγὼ πιάνω τω μὲ τὸ δεξί μου χέρι.
 Ἐβγαλε τὴν πιστόλα του, μὲ μιὰς μου τὴν ἀδειάζει,
 Καὶ μ' ἐξαπλόνει προύμυτα ἔστοῦ λαγκαδιοῦ τὸν ὄχτο.
 Κλάψε με, κλέφτη, κλάψε με, φέρε καὶ τοὺς ἴδικούς σου
 Ἐστὸ χῶμα τ' ἀλουλούδιστο, ἔστὸ μαυρο μου τὸ μνημα ! »

Ο ΛΗΣΤΟΣ ΚΑΠΕΤΑΝΟΣ.

Τὰ παλλικᾶριζ τὰ καλὰ συντρόφοι τὰ σκοτόνουν,
 Χωρὶς κἀνένα φταξιμο, χωρὶς κακὸ κἀνένα !
 Ὁ Καπετάνος τὸ σκυλλί (ποῦ γῆ νὰ μὴ τὸν λυθῶση !)
 Ἐπῆρε τὰ κεφάλια τους, κ' ἐρρίξε τὰ κορμιά τους·
 Σὲ σταυροδρόμι τὰ πετᾷ, κορμὶ δίχως κεφάλι,
 Κι' ὄσοι διαβάταις κι' ἂν περνοῦν, κάθονται κ' ἐρωτεῦνε·

— « Παιδιά, πούν' τὰ γελέκια σας, πούναι καὶ τ' ἄρματά σας ; »
— « Δὲ λὲς πούν' τὰ κεφάλια μας, μὸν λὲς πούν' τ' ἄρματά μας »
Συντρόφοι ἔπῃραν τ' ἄρματα, καὶ τὰκαμὸν χαράτσι·
Κι' ὁ Καπετάνος τὸ σκυλλί, (ποῦ γῆ νὰ μὴ τὸν λυώσῃ!)
Μᾶς ἔπῃρε τὰ κεφάλια μας, κ' ἔρριξε τὰ κορμιά μας. »

133.

Ἡ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΑΙΝΑ.

Κοιμᾶτ' ἡ Καπετάνισσα, νόφη τοῦ Κοντογιάννη,
Μέσ' τὰ χρυσᾶ ἑπαπλώματα, μέσ' τοὺς χρυσοὺς σελτέδαις·
Νὰ τὴν ζυπνήσω σκιάζομαι, νὰ τῆς τὸ πῶ φοβοῦμαι·
Ἄς μάσω μοσκοκάρυδα νὰ τὴν πετροβολήσω,
Μήνα τὴν ἑπάρ' ἡ μυρουδιά, καὶ μοναχὴ ζυπνήσῃ·
Κι' ἀπὸ τὸ μύσκο τὸν πολὺ, κι' ἀπ' τὰ πολλὰ καρύδια,
Ἐπικώθ' ἡ Καπετάνισσα, καὶ μὲ γλυκορωτάσι·
— « Παιδί, τί καλὰ μοῦφερεις ἀπὸ τοὺς Καπετάνους ; »
— « Κακὰ, ψυχρά, κι' ἀνάποδα, κυρά μου, γὼ σοῦ φέρνω·
Τὸ Νικολάκη ἔπιάσανε, τὸν Κωσταντῆ βαρέσαν. »
Τὰ μάγουλά της ἔπιακε, ἔψηλὴ φωνίτζα σέρνει·
— « Ποῦσαι, μανούλα, ποῦσαι θειά, πιάστε μου τὸ κεφάλι,
Καὶ δέστεμό τετο σφιχτὰ γιὰ νὰ μυρολογήσω·
Καὶ πειὸν νὰ κλάψω ἀπὸ τοὺς δυὸ ; ποιανοῦ νὰ πῶ ταῖς χάρις!
Νὰ κλάψω γιὰ τὸν Κωσταντῆ, ἢ γιὰ τὸ Νικολάκη ;
Φλάμπουρα ἔστά βουνά, κ' οἱ δυὸ, μπαϊράκια ἔταν ἔστοις
Καὶ ἔστων Πασιάδων τὴν ὀργὴ πύργοι θεμελιωμένοι! »

134.

Ο ΑΝΑΡΕΙΩΜΕΝΟΣ.

Σαράντα δυὸ κλεφτόπουλα μιὰ κόρην ἀγαποῦσαν,
Κόρη πανώρια κι' ὠμορφή, καὶ ἴστα φλωριά χωσμένη·
Μιὰ Κυριακή, καὶ μιὰ λαμπρὴ ποῦ ἔχρρευαν ἀντάμα,
Κι' ὁ ἄνας τὴν τήραξ' ἀπὸ δῶ, κι' ἄλλος τὴν χαιρετοῦσε,
Ἡ Κόρη ποῦταν φρόνιμη τοὺς κράζει καὶ τοὺς λέγει·
— «Μέσα ἴστο περιβόλι μου, ἴστη μέση ἴστην αὐλή μου,
Εἶν' ἓνας βράχος παλαιγός, λιθάρι ριζωμένο,
Καὶ ποῦ τὸν σκώση ἀπὸ τ' ἑσῶς, γυναῖκα νὰ μὲ πάρῃ! »
Κάνεις δὲν ἀποκρίθηκε, κάνεις δὲν ἠολογιέται·
Καὶ τῆς Μαρίας ὁ ψυχουίδς, τ' ἄξιο τὴ παλλικάρη,
Μὲ τ' ὄνα χέρι τῶσκωσε, ἴστην πλάτη του τὸ βάνει·
— «Μὴν κοκκινίζεις, λυγερὴ, κ' ἔλα ἴστην ἀγκαλιά μου! »

135.

ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ ΠΡΩΩΝ.

Ψυχομαχάει ὁ Διγενῆς, κ' ἡ γῆς ἀνατρομάζει·
Τὸ μάθανε τρεῖς φίλοι του, τρεῖς ἠμπιστεμμένοι φίλοι·
Κι' ὁ ἄνας τοῦ φέρνει κρόο νερὸ, ὁ ἄλλος ἀφράτο μύσκου,
Ὁ τρίτος τὸν ἀντίψυχο νὰ μὴ ψυχομαχήσῃ.
ἴστην ταῦλα ποῦ καθοῦντανε καὶ ποῦ ψωμί ν' ἐτρῶγαν,
Ἰθιβολὴ δὲν εἶχανε, κι' ἀθιβολὴν εὐρήκαν·
— «Τρεῖς ἀντρειωμέν' εἰμάστενε, κ' οἱ τρεῖς καλ' ἀντρειωμένοι,
Μὰ ἴσαν τὸν ἄντρα ποῦδα χτὲς ἴστοῦ δράκου τὸ λειβάδι,

(Χαράς τον ποῦ τὸν ἔσπειρε, κι' ὅπου τὸν κοιλοπόνα !)
'Σὰ βράχος εἶν' ἡ πλάταις του, 'σὺν κάστρο ἢ κεφαλή του,
Καὶ τὰ πλατυὰ τὰ στήθη του τείχος χροτάριασμένος ! »
'Σὺν κάπως τ' ἄκουσ' ὁ νεκρὸς, καὶ βαρυαναστενάζει·
— « Φέρτε μου 'δῶ κρασί νὰ πιῶ, φέρτε μ' ψωμί νὰ φάω,
Καὶ σὺ, γραμματικόπουλε, κατέβασ' τὸ σπαθί μου
Καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι μου, ν' ἀναστηθῇ ἡ καρδιά μου ».
Κάνει τὰ χέρια βασταρῶ, ἀντριεύτη κ' ἀσηκώθη·
'Ντύνεται τζάρκουσ δώδεκα, καὶ δεκαπέντε δίπλαις,
Καὶ χάλκινο 'πουκάμισο, καὶ σιδερένιο 'πόσι,
Κ' ἐπῆγε καὶ τὸν ἤβρηκε 'στὸν κάμπο ποῦ 'κυνήγα.
— « Ποῖός εἶσαι σὺ ποῦ κυνηγᾷς 'στοῦ Δράκου τὸ λειβάδι ; »
— « Ἀφέντης σου, καὶ κύρης σου, κι' ἀφέντης τ' ἀφέντός σου. »
— « Βάρει μου σὺ νὰ σοῦ βαρῶ, κρούε μου νὰ σὲ κρούω ! »
'Σὺν ἀστραπή τὸ 'μάτι του, καὶ 'σὰ βροντὴ ἡ φωνή του.
Μιὰ πρώτη τοῦ 'κατέβασε, μιὰ δεύτερη τοῦ δίνει.
Τὸ στόμα τ' αἷμα 'γιώμισε, τὸν 'ξάπλωσε τοῦ μάκρου,
Κι' ὄλος ὁ κόσμος ἔτρεξε νὰ ἰδῇ τὸ λαβωμένο·
— « Χαράς τον τὸν κειτάμενο, τὸ μισαπεθαμμένο,
Χαράς καὶ τέτοιονε λατρὸ ποῦ νεκροθαραπέυει ! »

136.

ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ.

'Στ' Ἄγι Γιωργίου τὸν πλάτανο γένεται πανηγύρι,
Τέσσερα μῦδια εἶν' ὁ χορὸς, καὶ δεκαπέντε ὁ τόπος·
Βαροῦνε τᾶρχανα, βαροῦν, τ' ἀγώρια τῶν καὶ πίνουν,
Κ' οἱ γέροντες παρακαλοῦν, τάζουν 'στὸν Ἄγι Γιώργη
Καλὰ νὰ πᾶν, καλὰ νάρτουν, μακλώματα μὴν εὔρου.

Μὲ αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Τζαμαῖδοῦ χαλάει τὸ πανηγύρι.
 Νάτος πῶρχεται τρέχωντας, ἴστ' ἄλογο καβαλλάρης,
 Δεκαλιτράρικο κερὶ στὸ χέρι του βαστώντας,
 Βροντομαχῶντας τ' ἄρματα, λαλῶντας τὰ τζαπράζια.
 Ἐμπῆκε κ' ἐπροσκύνησε, κ' ἐβγήκε κ' ἐκαυχιώτου,
 — «Τὸ ποιὸς εἶν' ἄξιος καὶ καλὸς, ποιὸς εἶναι παλλικάρι,
 Ποιὸς ἔχει στήθη μάρμαρο, καὶ χέρια σιδερένια,
 Νὰ πάμε νὰ παλαίψωμε σὲ μαρμαρένιο ἀλώνι!»
 Κάνεις δὲν ἀποκρίθηκε, κάνεις δὲν ἔπηλογήθη·
 Κ' ἕνας κοντὸς κοντούτζικος, τοῦ Τζαμαῖδίνου μούλος,
 Πέταξε τὸ γελέκι του, καὶ τὸ χορὸν ἀφίνει·
 — «Ἐγὼμαι ἄξιος καὶ καλὸς, ἐγὼμαι παλλικάρι,
 Ἐγὼχω στήθη μάρμαρο καὶ χέρια σιδερένια,
 Νὰ πάμε νὰ παλαίψωμε σὲ μαρμαρένιο ἀλώνι!»
 Βγαίνουν οἱ δυὸ μὲ τὰ σπαθιά καὶ πάνε νὰ παλαίψουν,
 Ἀπὸ κοντὰ καὶ τᾶργανα, κοντὰ καὶ τὸ φουσσάτο.
 Κ' ἐκεῖ ποῦ ἔπατει ὁ Τζαμαῖδος ἐβούλωνε τ' ἀλώνι,
 Κ' ἐκεῖ ποῦ ἔπατει τὸ παιδί ἐβούλωνε κ' ἐβύθα·
 — «Βάστα! παιδί κι' ἄξιο παιδί, δυὸ λόγια νὰ σοῦ κρῖνω·
 Ἐμεῖς εἰμάστενε ἴδιοι, κ' εἰμάστενε γειτόνοι!»
 — «Ἐδὼ ποῦ ἔκαταντήσαμε ἴδικολογιαῖς δὲν πιάνουν·
 Βάρει μου σὺ, νὰ σοῦ βαρῶ, κρούε με, νὰ σὲ κρούω!»
 Κι' ὁ Τζαμαῖδος τὸ ἔβαρεσεν ἀνάμεσα ἔστα στήθη,
 Πέντε πλευρὰ τοῦ τζάκισε, καὶ δεκαπέντε τζάκου·
 Καὶ τὸ παιδί τονὲ βαρεῖ ἀνάμεσα ἔστα φρύδια,
 Καὶ τὰ μυαλὰ τοῦ ἔριπισεν ἐννιά μοδιῶνε τόπο.

137.

ΕΥΧΗ ΚΛΕΦΤΟΥ

Νάξερνα και νά κάτεχα τί μήνα θά πιθάνω,
Σέ τ' Ἐκκλησιά θά νά θαφτώ, σέ τ' Ἅγιο Μοναστήρι,
Νάπερνα τὰ πελέκια μου, νά ἴμπῶ σέ περιβόλι,
Νά βρῶ τ' ἀφράτο μάρμαρο, τ' ἀτίμητο λιθάρι,
Νά βρῶ και πρωτομάστορα νά τόν παρακαλέσω·
— αἰμάστορα, πρωτομάστορα, φτιάσε μ' ὦριδ κυβούρι,
Νά ναι πλατύ για τ' ἄρματα, μακρὸ για τὸ κοντάρι,
Και ἔστη δεξιά μου τὴ μεριά νάχ' ἓνα παραθύρι,
Νά μπαινοβγαίνουν ὠμορφαις, νάρχωνται μαυρομμάταις,
Νά λέν, ὁ Θεὸς σχωρέστορε τὸ νῆδ ποῦ μάς ἀγάπα !

138.

Ποῦ ἦσουν ;

— « Ποῦ ἦσουν, περιστεροῦλα μου, τόσον καιρὸ χαϊμένη ;
— « Πῆγα νά μάσω κάστανα μαζί με τὴ Βασίλω,
Κ' ἐκεῖ Κλέφταις μάς εἶδανε πέρ' ἀπ' τὸ καρπούλι.
— « Κορίτζια μαυρομμάτικα, ποῦ πᾶτε μοναχά σας ;
Γιὰ ἐλάτε ἔστο ἡμέρι μας δυὸ λόγια νά σᾶς ποῦμε ! »
Βουνά μᾶς ἐδιαβήκανε, λαγκάδια μᾶς ἔπεράσαν
Τὸ βράδ' ἐφάγαμαν ψωμί ἔστο Κλέφτικο ἡμέρι.
— « Κορίτζια μαυρομμάτικα, ἔπεμας τὴν ἀλήθεια,
Μὴν ἦρταν Τοῦρκοι ἔστα χωριά, μὴν ἦρταν κι' Ἀρβανίταις ; »
— « Ἐμεῖς ἐβγήκαμε ταχυνά μὲς ἀπὸ τὸ χωριὸ μας,

Καὶ πουθενὰ δὲν εἶδαμε Τούρκους, κι' οὐδ' Ἀρβανίταις.
Σαράντα Κλέφταις ἦτανε τρουγύρο 'ξαπλωμένοι,
Κ' ἓνα μικρὸ Κλεφτόπουλο, 'ντυμένο 'στὸ χρυσάφι,
Ἀπίδια μᾶς ἐφίεψε, καὶ κρύο νερὸ ἀπ' τῆ βρύσι.
— «Σύρτε, Κορίτζια, 'στὸ καλὸ, καὶ ἀνθρώπου μὴν τὸ 'πέιτε!»

139.

Ὁ ΛΑΠΑΣ.

Ὁ Σύντρος κάνει τῆ χαρὰ, χαρὰ γιὰ τὸν υἱὸ του,
Κ' ἐκάλεσε τὴν Κλεφτουριά, τὰ δώδεκα πρωτάτα,
Τὸ Λάπα δὲν ἐκάλεσε, τὸ μαῦρο ψυχοπαῖδι.
Ὅλοι παγαίνουν κέρασμα κριάρια μὲ κουδοῦνια,
Κι' ὁ Λάπας πάγει ἀκάλεστος μὲ ζωντανὸν ἀλάφι,
'Στ' ἀσῆμι, καὶ 'στὸ μάλαμα, καὶ 'στὸ μαργαριτάρι.
Κάνεις δὲν τὸν ἐλόγιασεν ἀπὸ τοὺς καλεστάδαις,
Τονὲ 'λογιάζει ἡ Σύντραϊνα ἀπὸ τὸ παραθύρι·
— «Καλῶς τὸ Λάπα πῶρχεται μ' ἀλάφι στολισμένο!
Στρῶστε τοῦ Λάπα 'στὸν ὄντα, τοῦ Τρίτσα 'στὴν κρεβλάτα,
Στρῶστε καὶ τῶν παλλικαριῶν ἀπ' ὅλα τὰ πρωτάτα.

140.

Μία τῶν ἱστορικῶν σελίδων τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἄρχοντας ἦταν 'ξακουστὸς Κυρίτης ὁ Μιχάλης,
Ποῦχε τὸ βίον ἀρίφνητο, τὴν ἀφεντιὰ μεγάλη,
Ποῦ 'κάθονταν 'στὸ σπῆτι του, κακὸ δὲν εἶχε ὁ νοῦς του.
Κ' ἓνα ροκά ἐδιαβάσκανε οἱ Τούρκοι 'στὸ Διβάνι,
Ποῦ τυραννεῖ τὸν ντουριά, τὸν πόλεμο γυροῦσι.
'Σὰν ἄκουσεν ὁ βασιλιάς γιὰ τὸν καλὸ Μιχάλη,

Μηνὲ τὸν καπιτσιμπαση, γοργὰ τὸν συντυχαίνει
— «Γοργὰ νὰ πᾶς ἄστον Ἀχελὺ, ἄστο σπῆτι τοῦ Μιχάλη,
Κ' ἐκεῖ ἔμπροστὰ ἴστην πόρτα του, νὰ μου τονὲ κρεμάσης,
Καὶ τὸ μικρὸ του τὸ παιδί νὰ ἰδῆς νὰ μου τὸ πιάσης,
Φυλάγου κι' ἀπ' τὸ πρᾶμμα του βελόνι νὰ μὴ χάσης!»
Μεσάνυχτα ἔξεκίνησε, ἄστον Ἀχελὺν ἐπῆγε·
Τὸν εἶδεν ὁ Μιχάλαμπης κ' ἐπροσηκώθηκέ τον·
— «Καλῶς ἦρτες, ἀφέντη μου! κάτσε νὰ φᾶμι νὰ πιούμε!
— ἄδεν ἦρτα ἴδω γιὰ τὸ φαγι, κι' οὐδὲ γιὰ τὸ ποτῆρι,
Τὸ λόγου ποῦπε ὁ βασιλιάς πρέπει νὰ τονὲ κάμω.»
Καὶ τὸ σκοινὶν ἐπέταξε, καὶ τὸ λαιμό του εὐρῆκε,
Κ' εὐθὺς ἔμπροστὰ ἴστην πόρτα του πιάνει τον καὶ κρεμᾷ τον·
Πιάνει καὶ τὸ μικρὸ παιδί ἄστα σίδερα τὸ βάνει.
Μαζόνι κι' ὄλο του τὸ εἶδ, μὲ δι' αὐτα πάει ἄστην Πόλι.

141.

Ο ΜΟΥΡΤΟΣ.

Μιά προσταγὴ μεγάλη προστάζ' ὁ βασιλιάς,
Νὰ κατεβῆ ἡ ἀρμάδα, κι' ὁ Καπετᾶν Πασσᾶς.
Ἀρμάδα ν' ἐκατέβη, ἄστ' Ἀνάπλιν ἄραξε,
Κι' αὐτὸς ἀπ' τὰ Δερβένια μ' ἄσκέρι ἄδιάβηκε.
Πιάνει χαρτιά καὶ στέλνει, χαρτιά καὶ προβοδᾶ·
— «Σ' ἐσένα, Μοῦρτο Χάμζα, σ' ἐσᾶς Ἀρβανιτιά,
Γλήγωρα νὰ σκωθῆτε αὐτοῦθ' ἀπ' τὸ Μωριά!»
— «Ἐγὼ χαρτιά ἄχω χίλια καμμένα ἄστη φωτιά,
Καὶ σένανε σὲ γράφω ἄστην κάτου τῆ μεριά.»
— «Σῶπα, σῶπα, βρὲ Μοῦρτο, καὶ μὴ παραμιλᾶς,
Γιατ' ἔχεις λίγ' ἄσκέρι, καὶ τὸ ματανογᾶς.»
— «Μπικιάρικα τουφέκια χιλιάδαις ἔχ' ὄχτώ,
Καὶ σεῖς οἱ καλλουντζῆδες χιλιάδαις ἐκατό.»
Τὸ ἄλλα! ἄλλα! κρᾶζουν, τραβοῦνε τὰ σπαθιά,
Βάνουν ἔμπροστὰ τοὺς Τούρκους ἄσὰ λάφια, ἄσάν τραγιά.

142.

ΟΙ ΠΕΤΜΙΜΕΖΑΔΑΙΣ.

Τρεῖς Περδικούλες κάθονταν ψηλά 'στὸν Λι Θανάση.
Κ' εἶχαν τὰ νύχια κόκκινα, καὶ τὰ φτερά βαμμένα,
Εἶχαν καὶ τὰ κεφάλια τους 'στὸ αἷμα βουτισμένα,
Μυριολογοῦσαν κ' ἔλεγαν, μυριολογοῦν καὶ λένε,
— αὐτ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ γίνεται 'στὴ μέση 'στὸ Λεβύδη
Μηνὰ βουβάλια σφάζονται, μηνὰ θεριὰ μαλόνουν;
Μαῖτε βουβάλια σφάζονται, μαῖτε θεριὰ μαλόνουν,
Πετμιμεζάδες πολεμοῦν μ' ἐννιά χιλιάδες Τούρκους·
Μ' Ὀμέρπασα, μὲ Κούρπασα, μὲ τὸν Σμαήλη Πιλιάσα.
Μαυραναγνώστης 'χούγιαξε μέσα ἀπ τὸ ταμποῦρι,
— αὐτὸ ποῦεῖς μπάρπα Κωσταντὴ, καὶ ξάδελφε Βασίλη,
Καὶ Νικολάκη, γλίγωρα κι' ἄξια μου καλλικάρια,
Ἐλάτε νὰ μὲ βγάλεται ἀπὸ τσ' ἄπιστους Λαλιώταις! »
Σὰν ἔκαμαν καὶ 'κίνησαν, σὰν ἔκαμαν καὶ πάνε,
Πέτρα τὴν πέτρα περβατοῦν, λιθάρι τὸ λιθάρι·
Στὰ δόντια σέρνουν τὰ σπαθιά, 'στὰ χέρια τὰ τουφέκια,
Πάνουν τοὺς Τούρκους ἐμπροστά, σὰν τὰ παλιογελάδια,
Σὰν τὴ κοπὴ τὰ πρόβατα, 'σὰν τὴ κοπὴ τὰ γίδια.

143.

Ο ΙΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ.

Ἐμαραθῆκαν τὰ βουνά, 'μαράθηκαν κ' οἱ κάμποι,
'Μαράθηκεν ἡ Καστανιά, ὁ Ιῦργος τῆς Καστανίας,
Ποῦχε τοὺς Κλέφταις τοὺς πολλοὺς τοὺς Κολοκοτρωναίους,
Ποῦ 'πήγαῖναν 'στὴν Ἐκκλησιὰ τ' ἀσῆμι φαρτωμένοι.

Τ' ἀσήμε καὶ τὸ μάλαμμα, καὶ τὰ σπαθιά ζωσμένα,
Κ' ἐβγαίνουν κ' ἐκουθέντιαζαν τῆς Ἐκκλησιαῆς, ἴσθην πόρτα·
Κι' ὁ Κωνσταντῆς τοὺς ἔλεγε, κ' ὁ Κωνσταντῆς τοὺς λέγει·
— «Τούτ' ἡ χαρὰ πῶχομε μεῖς, θεὸς νὰ μᾶς φέρῃ λύπη·
Ἀπόψ' εἶδα ἴσθην ὕπνο μου, ἴσθην ὕπνο ποῦ κοιμούμουν,
Κ' ἐκάηκε τὸ πόσι μου, κ' ἡ φούντα τοῦ σπαθιοῦ μου,
Τὸ πόσι μου, ἡ γυναῖκα μου, τὰ μαῦρα τὰ παιδιὰ μου!
Τούτ' ἡ χαρὰ πῶχομε μεῖς, θεὸς νὰ μᾶς φέρῃ λύπη.»
Τ' ἀκούει ὁ Παναγιώταρος, καὶ τὸν τζακᾶν τὰ γέλοια·
— «Τὶ λές, Κουμπάρε Κωνσταντῆ, καὶ σὺ Κολοκοτρώνη;
Ποτὲ δὲν ἐπατήθηκεν ὁ Πύργος τῆς Καστανίας,
Μαῖτε πρῶτὰ, μαῖτε στερνὰ, μαῖτε τωρὰ πατιέται·
Μὲν βγάλτε τὰ μπαϊράκια σας, καὶ στήσετετὰ ἴσθην Πύργο,
Νὰ βλέπη ὁ Καπεντάνπασσας μὲ τοὺς Ἰαννιτζαρχίους!»

144.

ΑΛΙΦΑΡΜΑΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ. (α)

Σάββατο πλιὰ ἴσθην πόλεμο
Μέσ' τὸ Μοναστηράκι,
Βάστα μωρὲ Ἀλιφαρμάκι
Μὲ τὸ Κολοκοτρωνάκι!
Πέφτουν τὰ εἶλια ἴσὰ βροχῆ,
Κολοκοτρώνη Θεοδωρῆ,
Πολεμοῦν καὶ πολεμᾶνε,
Καὶ τοὺς Τούρκους τοὺς νικᾶνε.

(α) Τραγῳδίαι χοροῦ, τοῦ ὁποίου τούτο μόνον τὸ τιμᾶχιον εὑρομεν εἰς τὴν Αὐτοβιογραφίαν τοῦ Κολοκοτρώνου. Ἀνάγεται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς 18^{ης} ἑκατονταετηρίδος.

145.

Ἀλληγορία.

Ἐνα πουλί θαλασσινὸ, κ' ἕνα πουλί βουνίσσι,
Τὰ δυὸ πουλιὰ μαλώνανε, τὰ δυὸ πουλιὰ μαλόνουν
Γιὰ τὰ βουνά, γιὰ τὴ βοσκὴ, καὶ γιὰ τὰ περιγιάλιξ·
Γυρίζει τὸ θαλασσινὸ καὶ λέγει τοῦ βουνίσσιου·
— «Σύρε, πουλί, 'στὸν τόπο σου, σύρε 'στοὺς ἐδικούς σου,
Πολὸν καιρὸ σ' ἀπομείνα, τώρα δὲ σ' ἀπομένω!»
— «Μὴ με μαλόνης, βρε πουλί, καὶ μὴ με παραδιώχνης,
Τί ἐγὼ πολὺ δὲν κάθουμαι 'στὸν τόπο τὸ 'δικό σου·
Ἄν κάτσω Μάϊ καὶ Θεριστῆ, κι' ὄλον τὸν Ἄλωνάρη,
Κι' ἂν πάρω κι' ἀπ' τὸν Ἄγουστο πέντ' ἔξι δέκα 'μέραις,
Κι' ἀπέκια 'πάω 'στὸν τόπο μου, γέρνω 'στοὺς ἐδικούς μου!»

146.

II ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΚΛΕΦΤΟΥ. (α)

— «Ἔχετε 'γειά, 'ψηλὰ βουνά, καὶ κρουσταλλέναις βρύσαις,
Καράμματα με τὴ δροσιά, νύχταις με τὸ Φεγγάρι,
Καὶ σεῖς, μαύρα Κλεφτόπουλα, 'στὰ ἔρμα τὰ 'λημέρια!
Ἀρρώστια δὲ μ' ἐπλάκωσε καὶ πηλαῖω νὰ 'πεθάνω·
Μ' ἂν πάρῃ βόλι τὸ κορμί, πάλ' ἡ ψυχὴ ἀπομένει.
Μαῦρο πουλί θε νὰ γενῶ, μαῦρο χιλιδωνάκι,
Τὰ καραούλια νὰ 'ξυπνῶ, τὸν πόλεμο νὰ βλέπω·
Καὶ 'σὰ σκολάσ' ὁ πόλεμος, καὶ κατακάτσ' ἡ ἀντάρα,
Νᾶρχωμαι καὶ νὰ κάθωμαι σ' ὄριο κυπαρισσάκι,
Τοὺς λαβωμένους νὰ μετρῶ, καὶ τοὺς νεκροὺς νὰ κλαίω,
Ν' ἀκούγουν ἢ μανάδαις τους, νὰ τοὺς μυρολογοῦνε.»

(α) Ποίημα Ἰωλίου Γυπάλδου, Κεφαλλῆνος.

Δέκα τὸν παίναν ὀμπροστά, καὶ δώδεκ' ἀπ' ὀπίσω,
 Σαράντα τὸν ἐμπάσανε ἴστην πόρτα τοῦ Βεζύρη.
 — ἔχετε ἄγεια, Κλεφτάπουλα, καὶ σεῖς καλοὶ συντρόφοι,
 ἔχετε ἄγεια, καὶ θάψτε με σὲ μιὰ ἕψηλὴ ραχοῦλα,
 Νὰ χαίρωμαι τὸ ξάγναντο, φλάμπουρα ν' ἀγναντεύω·
 Κι' ὄντες ἀπ' τὴν Ἁγία Σοφιά, τὸ μέγα Μοναστήρι,
 Θάβγουν τὰ μοσκολίβανα μὲ τὸ Χριστὸς Ἀνέστη,
 Πάλε πουλί θὰ σὲ γενῶ, ἴστην Πόλι θὰ πετάξω,
 Τὴν Ἁγία τὴν Ἀνάστασι κ' ἐγὼ νὰ κιλαοιδήσω!
 Τὸ λόγο δὲν ἀπόσασε, τὸ λόγο δὲν ἀπόψε,
 Ἀκούονται πόρταις καὶ βροντοῦν, καὶ παρεθύρια τρέμουν·
 Τρεῖς τουφεκιαῖς τοῦ βίξανε, κ' ἔπεσε σκοτωμένος.
 Δίνουν οἱ Τοῦρκοι τὸ κορμὶ, καὶ πέρνουν τὸ κεφάλι,
 Κ' ἐκεῖ ποῦ τὸν ἐθάψανε σὲ μιὰ ἕψηλὴ ραχοῦλα,
 Κυπαρισσάκι ἐφύτρωσε, πῶχει φωλειά ἴστη μέση,
 Κι' ἓνα πουλί, μαῦρο πουλί πᾶς ἀνοιξί στενάζει
 Νάβγουν τὰ μοσκολίβανα μὲ τὸ Χριστὸς Ἀνέστη.

